

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De gratrarum actione. Capvt XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

possem, etiam referrem: sed nec tua fortuna Marathonij: sed ea quoque, quae in campis Marathonij sunt gesta, sexdecim annis Bruti funere sunt posteriora, si modo ab his primis laudes in defunctos cepra sunt dici.

Sec si quis missa facta hac quaestione, quinam primi laudes funebres instituerint, examinare, aut scire voluerit, apud viros mos iste melius se habeat, longè prudentius hunc apud hos, quam apud illos constitutum reperiet: Quia Athenienses videntur eorum causa, qui in bello caesi sepulturae mandantur, orationes funebres instituisse, ex vna tantum virtute, quae in ipsa morte apparuerit, etiam si quis caeteris in rebus fuerit nequior, existimantes viros bonos iudicandos. At Romani omnibus viris claris, siue eorum ductu, auspiciisque bella fuissent confecta, siue in Reip. administratione, & gubernatione, prudentia dedissent consilia, & praecleara edidissent facinora, hunc honorem haberi statuerunt, & non solum ijs, qui in bello cecidissent, sed etiam alijs, quocumque illi finem vitae sortiti fuissent: existimantes ob virtutes totius vitae actae, non solum autem ob gloriosum obitum viris bonis laudes deberi. Hac de origine funebres laudationis.

Extant funebres orationes Gregorij Nazianz. in Basilium, in patrem, & for rem. Aristidis, in Eteoneum. Gregorij Nysseni, in Placidia, & Pulcheriam. Ambrosij, in Theodosium, &c.

Quod vero ad modum attinet, quem idem Dionysius tractat in technicis, ad eadem capita laudationis refertur, quae superius sunt declarata. Addit vero insuper aliquid de mortis genere, & circumstantijs, tum luger, & deplorat, tum lachrymas abstergit, & consolatur, quod plenissime ab Aristide, in funebri laudatione Eteonei praestitum est. Nam post narratas eius virtutes, exclamat suo more *ὦ κύκλοι μὲν ὀφθαλμῶν κεκλεισμένοι τὸ ἀπαντα ἢ ἢ χρόνον, κεφάλῃ δὲ ἢ πρότερον χαρμῆσά τε, ἢ δὲ ὄν κόνει,* &c. quae suo loco reddemus.

Mox inducit Deos, è machina consolantes, *παῦσα δὲ δὲ ἄνδρες ποιοί, Σίλετε ἄνθρωποι, Silete homines, nec animi miser est puer, aut vir potius, nec miseratione prosequendus obiter, quod institit, & similia, quae supra panegyrii fertitur: λόγος ἐπιτάφιος.*

Ad hoc genus pertinent epitaphia, quae sunt

laudationes, & lamentationes vno verbo comprehensa, vt

Anicia Phaltonia Probae Consulis uxori, Consulis filiae, Consulum matris, Anicii Probinus V. C. Quaestor, candidatus, deuinctus maternis officijs dedicauit. Et,

Vide Briss. in formula.

Parens infelicissimus afflictus praeposteritate naturae, filium hoc tumultu condidit, quem importuna mors ademit, praecipuitque senij baculum, cui iam defessa aetas admitens, per breues annos suos alleuabat, nunc autem mors adsequitur, quam tristes lachrymae deseruerunt.

De gratiarum actione.

CAPVT XIII.

VT in humana Societate, vel habenda, vel referenda gratiae officium est omnino necessarium, sic neq; ratio *χαριστικῶν* in Rhetoricis praetermittenda est: tota autem ferme ex istis locis decurrit. Quale sit beneficium, quam amplum, quam utile, quam expectendum, à quo datum fuerit, à Rege, Principe, duce, viro denique spectabili? Cui concessum: vni, an pluribus: an claro, & nobili, an obiecto, humili, immerito, vel non tam cumulata mensura promerito, quod sapius profitentur modestiae causa, qui gratias agunt. Quo titulo datum? & tractatur saepe per extenuationem meritum, & amplitudinem beneficij. Quando? vel citò, vt amanti; vel tardè, vt considerati; vel inter maxima negotia largientis, & angustias recipientis, vt carius. Quomodo? candido, & profuso animo; verbis expressis, onere nullo accipientis, commoditate maxima. Vbi? quo loco, publicòne, an priuato? qua corona spectante, qua luce, qua frequentia hominum, & similia.

Capita gratiarum actionis.

Beneficium vt laudatur.

Partes autem ferme sunt exordium, vel propositio rei, expositio, & exaggeratio beneficij, repromissio beneuolentiae, studij, amoris, obseruantiae, &c. quae facile est in Aufonij diserta sane gratiarum actione, atque in ipsius Ciceronis orationibus, pro M. Marcello & post reditum in Senatu, & ad Quirit agnoscere. Aufon. aperte incipit.

Exordium.

Ago tibi gratias, Imperator Auguste, si deside-

Orationis funebres ari.

Epitaphia.

desiderat remunerandi vicem, nec nostra suggerit restituendi facultatem. Priuatorum ista copia est, inter se esse munificos: tua beneficia, vt maiestate præcellunt, ira mutuum non repossunt. Cicero ad Quirites, luenti, & ambizioso exordij tractu vitur.

Quod precatus à Ioue optimo maximo, cæterisque Dijs immortalibus sum, Quirites, eo tempore, cum me, fortunæque meas, pro vestra incolumitate, orio, concordiaque deuouii, &c. Ad summum propositio est quædã beneficij, & gratiarum agendarum delibatio.

Exaggeratio beneficij.

Vterque beneficium cumulatè exaggerat à prædictis circumstantijs, tum præcipuè M. Tullius, magna sermonis maiestate, in eo, quod sibi collatum est beneficio, omnia bonorum genera contineri ostendit, vt liberos, fortunas, amicitias, consuetudines, vicinitates, clientelas, ludos, dies festos, honorem, dignitatem, locum, ordinem, &c.

Persona largitoris.

Gratiani laus.

Aufonius. Aguntur enim gratiæ, non propter maiestatis ambitum, nec sine Argumentis, Imperatori fortissimo; Testis est vno pacatus anno, & Danubij limites, & Rheni. Liberalissimo. Ostentat hoc diues exercitus Indulgentissimo. Docet securitas erroris humani. Consulissimo. Probat hoc tali Principe oriens ordinatus, &c.

Cui concessum.

Eo amplius beneficium est, quo ad plures attingit, nec omisit illud M. Tullius in Marcello. Est verè fortunatus ille, cuius ex salute non minor penè ad omnes, quàm ad illum ventura sit læticia, peruenerit. Quod ei quidem merito, atque optimo iure contingit. Quis enim est illo, aut nobilitate, aut probitate, aut optimarum artium studio, aut innocentia, aut vilo genere laudis præstantior?

Quo titulo.

Hoc præclare tractat Aufonius ad Gratianum. Subijciat aliquis: ista quidem adeptus es, sed effare, quo merito? *Quid me honoras, sciscitator? Rationem facti, tatis nemo reddit.* Deus, & qui Deo proximus, tacito munera dispertit arbitrio: & beneficiorum suorum indignatus, per homines stare iudicium, mauult de subditis dedisse miraculum.

Quo, inquis merito? ego nullum scio, nisi

quod tu, piissime Imperator, debere te dicis, & hoc debere latissimè pertinet.

Quando.

Tu Auguste venerabilis districtus maximo bello, assultantibus tot millibus barbarorum, quibus Danubij ora pratexitur, comitia consulatus mei armatus exeres.

Quomodo.

Cum Gratianus Imperator consulatum Aufonio conferens, soluere se dixisset quod debebat, & adhuc debere quod solueret: hic exclamat Consul Rhetor.

O mentes aureæ dictum bracteatum! *de Bractati dictum.* pectore candidissimo lactei sermonis alimoniam! Quisquamne tam parcus est in ostentatione beneficij: quisquam pondus gratiæ suæ, vim meriti profiteretur alieni? quisquam denique, quod indulget, quasi ab obnoxio deferatur, pretium mauult vocare, quàm donum. Certent huic sententiæ veteres illi, & Homerici oratores subtilis deducta oratione Menelaus, & instar profundæ grandinis ductor Irachæsius, & melleo delibutus eloquio, iam tertiæ Nestor ætatis.

Vbi?

Consilium meum ad Deum retuli, & quæ *Consilium ad Deum referre.* admodum solutus, cui præsto ad tam grande consilium: an plenius cum Senatu, cum equestri ordine, cum plebe Romana, cum exercitu tuo, & prouincijs omnibus deliberafes?

Hæc igitur, & similia adiuncta, quæ variis in diuersis negotijs occurrunt, orationis filo pertexi solent. Postremò, repromissione tota oratio concludi solet, vt;

In referenda autem gratia hoc vobis repromitto, semperque præstabo, mihi neque in consilijs de republ. capiendis diligentiam, neque in periculis à republ. propulsandis animum, neque in sententiam simpliciter referenda fidem, neque in hominum voluntatibus pro republ. lædendis libertatem, nec in perferendo labore industriam, nec in vestris commodis augendis gratam animi beneuolentiam defuturam, &c.

De Salutationibus Principum.

CAPVT XIV.

Vsitatissimæ sunt & hoc tempore orationes,